

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Niemi-Pynttäri, Risto

Title: Rebecca Solnit: Eksymisen kenttäopas

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja, 2020

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Niemi-Pynttäri, R. (2020). Rebecca Solnit: Eksymisen kenttäopas. Maailmankirjat :
käännöskirjallisuuden verkkolehti, 25.11.2020. <https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/rebecca-solnit-eksymisen-kenttaopas/>

Rebecca Solnit: Eksymisen kenttäopas

PM/30 ADMIN

REBECCA SOLNIT EKSYMISEN KENTTÄ- OPAS

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI (25.11.2020)

Teoksen nimeä *Eksymisen kenttäopas* viittaa mielentiloihin, eksynyt ei ehkä selviä metsästä sen avulla. Lukija sen sijaan voi saada aavistuksen siitä, mitä hyvä eksyminen on. Solnit sanoo ”jakavansa joitain omista kartoistaan”. Esseet kertovat nuoren punkkarin villiintymisestä, menetyksen tunteesta kantrimusiikissa, mutta ne kertovat myös vaelluksista kuivuneen järven pohjalla, kokemuksista vuorilla ja erämaassa. Ne kertovat tarinoita eksyneisyydelle antautumisesta. Hyvälle esseistiikalle ominaisesti Solnit käsittelee epämääräisiä, tuotteistamattomia asioita kuten eksymisiä ja sinertäviä etäisyyksiä.

Solnitin teosta jaksottaa esseiden sarja, joissa toistuu otsikko ”Siniset etäisyydet”. Kokonaisuudessa on niin runsaasti sinistä, että se rinnastuu välttämättä Maggie Nelsonin *Sinelmiä* -esseeisiin (2019). Mutta Solnitin sininen on erilainen, ja se jopa haastaa Nelsonin siniset. Siinä missä Nelson tunnustautuu sinisen keräilijäksi, Solnit painottaa tieteen tahtoen sitä, että sinistä ei voi omistaa:

”Maailman ääret ja syvyydet ovat sinisiä. Tuo sininen on eksynyttä valoa. Spektrin sinisessä päässä valo ei kulje koko matkaa auringosta meihin. Se hajoaa ilman molekyylien joukkoon, siroaa veteen.” 37

”Etäisyyden sininen värjää sen missä ihminen ei ole – ja minne hän ei voi koskaan mennä. Sillä sininen ei sijaitse tuossa horisontin paikassa kilometrien päässä vaan ilmakehässä katsojan ja vuorten välillä” (38)

Rebecca Solnit tunnetaan parhaiten viimeisimmistä essee-teoksistaan *Miehet selittävät minulle asioita* (2019) sekä *Recollections of my non-existence* (2020). Nekään eivät ole kaukana eksymisestä sikäli, että ”pelon maantiede” liittyy Solnitin feminismiin. Naisen oikeus omaan tilaan, arvonanto julkisessa tilassa, vapaus mennä outoihin paikkoihin. Solnitin uusimman *Recollections* -teoksessaan on jakso ”vapaana yössä” - jossa hän toteaa, että feministinä häntä kiinnostaa juuri sukupuolittuneet paikat ja alueet.

Eksymisen kenttäoppaan esseessä nimeltä ”Antautumisia” keskiössä on nuori nainen, Marineksi nimetty, joka näyttää elävän ”vapaana yössä” ja katoavan sinne. Seikkailut ja yöelämä parhaan ystävän kanssa kiteytyvät esseen nimeen ”antautumisia”. Kyse on ”Marinen antautumisesta” musiikin alamaailmalle, jossa eksymiseen sekoittuu antautuminen vapaudelle ja vaaroille, yölle joka vie Marinen. Ja Solnit kysyy ”olinko itse pelkuri, kun en uskaltanut niin pitkälle”.

Esseen loppujaksossa tämä menneisyys näyttää erilaiselta. Kun Solnit katselee mustavalkoista valokuvanäyttelyä San Franciscon 1980-luvun syrjäseuduista, hän oivaltaa:

”Kuvittelimme 1980-luvulla maailmanloppua, koska se oli helpompi hahmottaa kuin nämä oudot ja monimutkaiset rahan, vallan ja teknologian tuottamat tulevaisuudet...”

Urbaanin undergroundin ja punkin jälkeen Solnit kirjoittaa kantrimusiikin sinisistä paikoista. Kyse ei ole ei nykyaikaisesta vaan vanhasta kantrista: maisemasta, joka nähdään ikään kuin auton taustapeelistä, ennen kuin se menetetään lopullisesti. Näiden kantrilaulujen päähenkilöt jäävät nimettömiksi, mutta tapahtumapaikat herätetään henkiin ja niihin liitetty tunne ei katoa. Laulujen myötä tuo tunne kiteytyy taakse jääviin paikkoihin ja paikkakuntiin

Ongelmallinen Avoin ovi

Johdantona toimivan ”Avoin ovi” -esseen teemana on eksyminen ja tuntemattoman armoille joutuminen. Avoin ovi on yöksi auki jätetty ulos pimeyteen, tuntematonta vierasta, eläintä ja juutalaisessa perinteessä ilmeisesti profeetta Eliaan vierailua varten.

Eksymistä käsitellessään Solnit mainisee biologin, joka oli kehittänyt hukkaan joutumisesta tutkimusmenetelmän. Siten hän oli aina joskus kohdannut uuden kasvilajin sademetsässä. Tutkija oli huomannut, kuinka eksyneen aistit valpastuvat ja virittyvät sopivasti odottamaan jotain ennakkoletuksille vierasta.

Mutta onko edes mahdollista löytää jotain, mikä on absoluuttisen vierasta? Solnit tukeutuu Walter Benjaminin huomioon eksymään oppimisesta: se on jotain muuta kuin eksymistä kaupungissa, ja sen hakemista missä on oikea katu. ”Mutta siihen, että eksyy kaupunkiin kuin metsään, vaaditaan aivan erilaista koulutusta”, kirjoittaa Benjamin. Solnit miettii mitä tämä koulutus on:

”Itse uskon lapsuuden vaeltelun kehittäneen itseluottamustani, suuntavaistoani ja seikkailuntajuani, mielikuvitusta, tutkimisen intoa, kykyä eksyä vähän ja löytää tie takaisin.” (12 -13).

Metsässä kulkijalle tapahtuu koko ajan eri asteista itsen menettämistä, antautumista ja altistumista vieraudelle. Englanninkielisen sanan ”lost” juuri on ”los” irrallaan kuin armeija joka on hajonnut, ja jota ei saa enää komennettua kokoon.

”Avoin ovi” on kuitenkin monin tavoin ongelmallinen teksti, huonolla tavalla eksyttävä. En usko, että Solnit olisi soveltanut siinä eksymisen metodia – kuin ehkä hieman. Esseen siinä vaiheessa, kun kerrotaan Kalliovuorille eksyneistä, tarina muuttuu poukkoilevaksi. Ensin ollaan menossa, mutta huomaamatta ollaankin tulossa. Sitten tavataan pelastuspartion Sallie, joka on etsimässä jotain eksynyttä, mutta ei sillä väliä, koska hän löytää kuuntelijan jolle kertoa eksyneistä. Sitten hypätään ajassa kolme vuotta eteenpäin uuteen tapaamiseen, ja Sallie jatkaa tarinoitaan Kalliovuorille eksyneistä. Jossain vaiheessa on siirrytty toimistopöydän ääreen, ja Sallie on kadonnut. Aivan eri kaveri kertoo lisää tarinoita Kalliovuorilta. Luin jakson monta kertaa, mutta hommasta ei vaan saa selvää.

Suunnilleen samassa tekstin vaiheessa käännöksen kielikin heikkenee. Lauseet vaikuttavat kovin englannista väännetyiltä, aivan kuin kääntäjäkään ei tietäisi mitä Solnit on sanomassa, ja turvautuu siksi kirjaimelliseen mukailuun.

Eksymisen merkkejä siis: kokonaisnäkömä puuttuu ja työ muuttuu huolimattomaksi. Tämä on sellaista eksymistä, joka saa laittamaan kirjan sivuun – silti juuri tässä esseessä on filosofista johdantoa eksymiseen.

Siniset etäisyydet

Kaikki on täysin toisin, kun päästään ”Siniset etäisyydet” -esseesarjaan. Solnit kertoo sujuvasti, ja kääntäjä on täysin mukana. Hyvä rytmi kuljettaa pitkiä, neljän rivin virkkeitä, ja meno on selkeää. Tuo sarja jatkuu saman nimisenä, aihe vaihdellen läpi teoksen, ja se muodostaa hienon jatkumon.

Ensimmäinen ”Siniset etäisyydet” käsittelee kaipuun sävyä, etäisyyksiin häipyvää horisonttia. Renessanssin aikaan, kun maalaustaiteessa kehittyi perspektiivi, kehittyivät myös sinisen valöörit. Jossain vaiheessa kaikki mikä oli unelmaa, maalattiinkin sitten pelkäksi siniseksi.

Toinen ”Siniset etäisyydet” teksti käsittelee totaalista eksymistä. Se kertoo 1530-luvun espanjalaisia valloittajia, jotka eksyvät vuosikausiksi: he valloittivat Amerikan, mutta eivät löytäneet sitä.

”Kukaan ei tule enää koskaan olemaan yhtä eksyksissä kuin nuo varhaiset konkistadorit, kun he harhailivat mantereella, josta he eivät tienneet mitään...” (79)

Solnit kertoo Cabeza de Vacasta joka oli melkein kymmenen vuotta eksyksissä valloittajien näkökulmasta, toisaalta:

”Hän oli pudonnut uuteen elämään ja sopeutunut siihen niin hyvin, ettei hän ajatellut olevansa enää kadoksissa (83)... Hänet oli riisuttu melkein kaikesta siitä, mitä ihminen voi menettää ja jäädä vielä henkiin, mutta hän oli oppinut useita kieliä, hänestä oli tullut parantaja, hän oli alkanut ihailla alkuperäiskansoja..”(86).

Viimeinen ”Siniset etäisyydet” käsittelee taiteilija Yves Kleinia, tuntuu että sinistestä puheen ollen jokaisen esseistin on pakko viitata häneen. Klein, joka tiettyssä vaiheessa maalasi pelkkää sinistä. Hän käytti puhdasta ultramariinin pigmenttiä sekoitettuna synteettiseen hartsiin. Solnit rinnastaa suuruudenhulluuden ja tyhjän sinisen taivaan etäisyydet tässä Yves Klein-esseessään.

Kaukana olemisen tunne

”Kaksi nuolenpäättä” vaikuttaa arvoitukselta, esseen avauslause selvittää asian: ”Rakastin kerran erämaata muistuttavaa miestä, ja ennen häntä rakastin erämaata.”

Solnit ei kerro miehestä paljoakaan, kun yhteinen tarina hajoaa kumpikaan ei voi ottaa sitä haltuunsa. Tämä kielto saa hänet kertomaan vakuuttavasti yhteisistä hetkistä joita luonnehti hidas ajan kulku. He istuvat talon piharapulla, erämaan partaalla: yhdessäoloa, illan tuloa, yön pimenemistä. Vähitellen esiin tulee eläimiä, ilmaantuu kuin lapsia puuhiinsa.

Tämä, erakolta vaikuttava mies elää hidasta aikaa: autollaan hän saattoi ajaa niin hiljaa, että ehti huomaamaan käärmeet ja poimimaan ne pois tieltä. Erakon erämaa ei ollut tyhjä, ja kuten Solnit huomasi: ”syrjäisissä paikoissa yksin olemista ei leimaa muiden ihmisten poissaolo vaan jonkin muun läsnäolo”.

Esseen loppupuoli kertoo Solnitin yrityksestä kirjoittaa vastatarina Hitchcockin *Vertigo* filmille. Kuinka huimauksen tunne voi olla päinvastainen kuin elokuvassa; kuinka tornista putoamisen tunne voi korvautua avaralla vuorinäkömällä. *Vertigon* sivuhahmo, Midge, nousi Solnitin romaanisuunnitelman päähenkilöksi. Hän tuo esiin muita, kuin torjuttuja ja patologisia tunteita.

Vuorelle kiipeämisessä on kysymys vapauttavasta huimauksesta, samankaltaisesta tunteesta, johon eksynyt havahtuu: liian runsaan tilan kokemisesta. Solnit pohtii oivaltavasti, kuinka kiipeäjällä on koko ajan selkänsä takana ne avarat näkymät, joita hän on hakemassa ”...mutta kääntyessään tai tauon pitäessään voi nähdä taas avaruuden, loputtoman ilmaviitan.” (183)

Samoin eksynyt, joka yrittää päästä takaisin kartalle, voi levähtäessään antautua hetkeksi kaukana olemisen tunteelle. Tällaiset yllättävät siirtymät, aiheen vaihtaminen, saa lukijan valppaaksi ja kysymään mikä pinnan alainen teema aiheita yhdistää. Tällainen haaste palkitsee ja vie lukijan seikkailuun ja hyvän eksymisen tienoille.

Rebecca Solnit: *Eksymisen kenttäopas* (A Field Guide to Getting Lost). suom. Pauliina Vanhatalo, S&S, 2020.

Risto Niemi-Pynttari on kirjoittamisen dosentti Jyväskylän yliopistosta.